

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad

ABONNEMENTS. PRIJS

Koor de Stad, s. f. 12.
Franco per post, s. f. 14.

Verschijsende driemaal, ter week, Dinsdag, Doodvrag en Zaterdag.

REKERE VERUM QUID VETAT

5 cent de regel, behalve 35 cents regel.

HET ONDERWIJS.

Slot van No. 60 en 61.

Wij hebben opgemerkt, dat demstortende Staatskerk van Engeland, hetzelfde poogt op te rigten, wat in Frankrijk godsdiensteloze staatsmannen voor hunne universiteit verdedigen, en bij ons de oligarchie in handen der maatschappij van godsdienstige onverschilligheid heeft gesteld, ter waten monopolie van onderwijs.

Zij worden allen, Anglikaansche Kerkverdedigers, Franse wijsgeeren en Nederland-sche oligarchen, daartoe gebragt, door een en dezelfde reden, dat men de vrije werking van het Katholicismus vreest. En in zoo verre is het een bewijs van de kracht der waarheid in het Katholijke geloof, welke een ieder in het ong springen moet, die gewoon zich boven vooroordeelen te verheffen, de zaken uit een hooger standpunt beschouwt. Maar ook daaruit volgt, tevens voor de Katholijken, hoe noodzakelijk het is, een monopolie te bestrijden, dat niet slechts de vrije werking van het Katholicismus belemmert, maar ook zelfs de Katholijke jeugd, beginselen tracht in te drukken, welke niet derzelver godsdienst of regtstreeke strijdig zijn.

In Frankrijk leeraart het monopolie openlijk het ongelooft in Engeland is de Staatskerk tot onverschilligheid vervallen; in Nederland wordt die godsdienstige onverschilligheid van de jeugd van af het schoolboek tot op de universiteiten, door alle staatscholen, dat is, met andere woorden, overal waar de maatschappij zich boeiende, *nut van 't algemeen*, haren veel verhogenden invloed uitoefent, door alle mogelijke middelen ingeboezemd.

Niets is dan ook natuurlijker, dan dat in Frankrijk, al wie gelooft bezit, protestanten, Katholijken en Joden, zich tegen het monopolie verheffen. Het was ook verstaanbaar, dat in Engeland de Katholijken, en ook met hen de protestantsche afgescheidens, eeten protesteeren zouden tegen het ontwerpen plan van een onderwijsmonopolie der Anglikaansche kerstelijkheid, ook hier de Katholijken, en met hen de protestanten, welke ook nog aan postulaat gebrek heeft ons verhoorden, en sta vroeger mededeelden.

liet geloof hechten, de vrijheid van onderwijs als grondwettig en natuurregt moeten inroepen, wihden zij niet de bestbaarste en dierbaarste aller vrijheden, het vaderregt met de vrijheid van godsdienst, zien onder de voeten gehaald.

De tweede opmerking, welke onze aandacht verdiende, was de keus der wapenen, welke in dien strijd gebezigd worden. Ook daarin vinden wij een bewijs der regtmatigheid van hen, die de vrijheid van onderwijs vorderen. De waarheid is een; en de wapenen, waarmede zij zich verdedigt, moeten met haar gelijksoortig zijn. De onwaarheid is veelvuldig, en strijdt niet dan door behulp van leugen en luster.

Zoo ziet men de vrijheid van onderwijs inroepen, uit het natuurregt, en het positief regt; de vaderlijke magt en de grondwet.

De bestrijders, dat is de verdedigers van het monopolie, brengen ten kwader trouw den strijd op een ander terrein over; spreken over planden en bedoelingen, die zij naar behagen schiepen, om de Katholijken en hen die vrijheid van onderwijs vragen, bij den staat verdacht en bij de bevolkingen gebaat te maken. Men heeft daartoe niet gewaagd de volksdriften guande te maken. Te Parijs heeft men door den noodkreet van *Jesuiten*, een goddeloos gepoepl tegen de priesters opgeruid; hier worden sinds twee jaren de protestanten geregeld tegen de Katholijken in het harnas gejaagd, onder den naam van *Ultramontanen*.

In die laakbare handelwijze, openbare getuigenis van de regtmatigheid onzer vorderingen, zij is niet minder een bewijs der zwakheid onzer bestrijders. De zaak, welke zij aankleven is niet verdedigbaar. Men heeft de volksdriften noodig, om een monopolie te behouden, dat de rede en geregtigheid veroordeelen. Indien wij volhonden zal de tijd ons aanbrengeu, wat ons thans de driften en vooroordeelen weigeren. De wrijving, welke noemens dit punt elders ontstaat, zal ook hier het vraagpunt ophefderen, ontwikkelen, en bijdragen om eindelijk de gewenschte oplossing te geven.

De Minister van Finantien heeft in de Zitting van den 29 Mei de volgende verklaring afgelegd:

„Dat hij niet was afschrikt over den uitslag der stemming, betrekkelijk de Con-versie wet, doch dat uit zijne verschijning

de Kamer op heden niet het gevolg moet worden getrokken, dat hij in zijne betrekking van Minister van Finantien, verder aan Vaderland en Koning zijne zorgen zal kunnen blijven wijden. Zij Exc. zeld dien aangaande ten stoffe, dat men geene taak op zich behoort te nemen, wanneer men niet overtuigd is, dezelve in het algemeen belang te kunnen blijven nabrengeu. Zal de Minister nu afstreden?

RUSLAND.

Ljaska van den 2 Mei heeft Z. M. de Keizer van Rusland bepaald, dat ter bestrijding der in 1843 noodige uitgaven voor den aanleg van den spoorweg tusschen St. Petersburg en Moskou, buitenlandsche eene geldlenning van acht millioen roebel, in vijf gubbanden zal worden, tegen eene rente van tien honderd, vallende, er voer de leening een afzonderlijk amerciatie-fonds worden daargesteld, hetwelk van 1845 af, jaarlijks 200,000 roebel of 2½ pct. van het nominale kapitaal zal bedragen.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, den 13 Mei. Nadat reeds gedurende het laatste jaar eene lange reeks van gewigtige nieuwe wetten is uitgevaardigd, verwacht men derstdaags nog de afkondiging van twee andere belangrijke verordeningen. De eerste zal, naar men verreesd, sekere beperkingen in de vrijheid van beroeps oefening invoeren, welke in den laatsten tijd van vele zijden was afgekondigd; de andere betaft de onafscheurbaarheid van den grond-eigendom. De eerste verordening zou dus der arbeidende klasse, de tweede echter den adel en de bezitters van groote landgoederen en heerlijkheden aangaan. In zeker optigt zal de laatste wet eene beslissing van het hangende vraagstuk omtrent de sifting van nieuwe majoraten en fidei-commissen en de handhaving der bestaande familie stichtingen van dezen aard zijn.

Men meldt uit Keulen den 25 dezer, dat door de Regering is bekend gemaakt dat voortaan alle waren, die met den spoorweg uit België te Keulen aankomen, om van daar naar buitenslands, den Rijn op of af, te worden vervoerd, en omgekeerd, van alle waren die van buitenslands langs den Rijn op of af te Keulen aankomen om met denzelfden spoorweg naar België te vervoeren, een doorvoerregt van ½ zilvergros per centenaar zal geheven worden.

ENGELAND.

De heer Christie heeft in de zitting van den 29 Mei van de Kamer der gemeenten een voorstel gedaan, strekkende om de autorisatie te verkrijgen en ontwerp van bill voor te stellen, welke tot een doel hebben om in de universiteiten van Oxford en Cambridge de leden der dissidente secten toe te laten, en de Godsdienstige eeden benevens de leffen van toefreding tot de negen en twintig kleen, van de zijde der professoren en waarden

heids beleeders die universiteiten bij hunne toelating af te schaffen, alsmede de weldaden van het Onderwijs ook door die jonge lieden welke de Anglikaansche Godsdienst niet belijden te doen genieten.

-- De Katholijke denkbeelden raken hieren op in Engeland en vooral aan de Universiteit van Oxford nieuwe voorwerpen. Dokter Pusey, een der voornaamste lieden heeft aldaar onlangs eene redevoering gehouden, die alle dokters van het gesticht in beweging heeft gebracht. De heer Pusey heeft verklaard, de leerstelling der transsubstantiatie en de offerhande der mis aan te nemen. Over deze gezegden onthutst, heeft de vice-Kanselier terstond eene commissie benoemd, om deze redevoering te onderzoeken en over het Orthodoxe (oft een anglikaansch oogpunt) der leerstellingen door den dokter Pusey voorgesteld uitspraak te doen, dokter Pusey tek veel aanhangers zelfs in de Universiteit. De uitspraak van den raad zal waarschijnlijk niet ten zijnen voordele zijn. Maar hij zal niet van zijne gevoelens afgaan. Wat er ook van zij, nu het zoo verre gekomen is, kan Dokter Pusey, zonder inconsequentie, niet meer buiten het Katholijk geloof blijven.

-- Het voornaamste, wat de gisteren ontvangen Engelsche brieven behelzen komt hierop neder: Een amendement van lord J. Russell, tegen het ontwerp op het bepalen van een vast inkomend regt op koren en meel uit Canada, is met 203 tegen 94 stemmen verworpen. Dit mededebatten aan de beide Huizen gedaan, is gebleken dat de heeren D. O'Connell en Lord Finch, door de Uitvoerende Magt in Ierland, als leden van het vrederegert ontzet zijn, uit hoofde hunner deelneming aan oproerige vergaderingen. De B. K. bisschop Murray te Dublin heeft eene circulaire aan de geestelijkheid van zijn bisdom gerigt, waarin hij de verklaring van dr. Higgins wederlegt, dat alle geestelijken der genosteade Kerk in Ierland de heftoeping der Unie zouden begunstigen. Te Manchester hebben ernstige twisten tusschen de unitairen ondersteund door het gepapeel, aan den eenen, en de politie aan den anderen kant plaats gegrepen; niet minder dan driedertig personen zijn in hechtenis genomen. De vierentwintigste verjaardag der Koningin is den 24 dezer, overal met belangstelling gevierd.

SPANJE

De tijdingen uit Madrid melden de prorogatie der cortes tot den 27 Mei, ook bevatten dezelve gebarentissen van zeer ernstigen aard; de beweging in de hoofdstad is buitengewoon, en de ongeregeldeheden, die het is, waartoe terstond zijn onderdrukt, zijn ook uitgebarsten in keker persoonlijk werd gezet op den oogenblik dat hij zich met een mes in de hand op den minister Gomez wierp, men heeft daarsnoven de glazen van het rijk ingeworpen, waarmede de ministers gezeten waren, welke het besluit der prorogatie waren gekomen aan kondigen. Men heeft hem den doodgedreigd, en is in menigte naar het paleis van den regent gestroomd, om ook daaropberige striemen aan te heffen.

-- In de zitting van den 20 deen het congres gehouden, was de drift ten toppunt. De Heer Olozaga heeft van al zijne functien afgezien en de Heer Hojos, een der leden van het kabinet, waar die geen gedeputeerde is, heeft op bevel van den president geïnterpelleerd door een lid der assemblée, de zaal moeten verlaten.

De benoeming van den Heer Mendizabal is niet zonder beteekenis; zij bevat de voorspelling van den Heer Aston, die onlangs zeide, dat er nimmer in Spanje een korter ministerie zou hebben bestaan dan dat van Lopez; het schijnt derhalve dat het nieuwe ministerie aan Engeland welgevallen is. De openbare denkwijze verklaart zich echter niet in dien zin. Het ministerie Lopez is met alle eer afgetreden, in het volle genot van het vertrouwen der Verleghenwoordiging. In zijn antwoord op het adres wegens de amnistie, hetwelk de Heer Olozaga niet zooveel geestdrift door het congre-

heeft doen aannemen, heeft de Regent zich bepaald met te zeggen, dat hij handelen zou, zoo als het welzijn des lands hem zou toeschijnen te vorderen.

Voort schrijft men op den 21sten d. m. de nieuwe minist. leden Gomez, Cortes, Moyet zijn bij het vertrek van het paleis der Cortes, waar zij een doerwaerden Regent hadden overgebracht, bij hetwelk de Zittingen tot den 27 Mei geschorst worden, door het volk zeer kwalijk bejegend. Er werden oproerige kretsen gehoord en men wierp met steenen. De Nationale garde heeft dit beginsel van oproer bedwongen en er zijn voldoende maatregelen genomen om de rust der hoofdstad te verzekeren. De Zitting van den senaat waarin de benoeming van het nieuwe kabinet werd bekend gemaakt, was bijzonder stormachtig; toen den naam van den Heer Mendizabal werd voorgelaten, ontstond er een gevaarlijk leven en men hoorde den kreet van: *Weg met den dief, weg met hem!* dat de Cortes riep het volk: *Weg met de Minist. en de Aynouchas! Leve de vrijheid!* In plaats van pogingen aan te wend op de gemoeieren tot bedaren te brengen stelden zekere dagbladen alles in het werk om ze nog meer op te winden. De *Espectador* van heden beweert dat al hetgeen er heeft plaats gehad, vooraf beraamd was geworden aan het Fransche gezantschap. De Heer Mendizabal is niet de meest populaire van de Minist. De glazen van zijn rijk zijn aan stukken geslagen en indien hij in de Kamer ware gekomen zoude hij wel eenig persoonlijk gevaar hebben kunnen loopen. De troepen zijn steeds gecoordineerd; een gedeelte van het garnizoen zal den nacht onder de wapenen doorbrengen, oeschoon niets doet vooruitzien dat de rust op een ernstige wijze door de kantredringtonen van de *Guerra del social* gestoord worden.

FRANKRIJK

PARIS 27 Mei. In de Kamer der gedeputeerden heeft heden eene belangrijke discussie plaats gehad, over het onderwijs. Talrijke petitiën hadden deelde te bevelen. De commissie, welke daarover rapport uitbragt, stelde voor tot den 1den van den dag over te gaan. De Heeren Lascaux, Jacquelin en Garne intrigendeel wilden dezelve naar den Minister van openbaar onderwijs verzonden hebben. De minister bestreed zulks met de commissie en eenige leden der linkerzijde. Geheel hunne redevoeringen liepen over de terugkomst der Jesuiten, en de Katholijke plan hadden dezes op de rijkshoopen der universiteit te verlaten. De Heeren Garne en La Rochejaquelein hebben die sprekers spoedig te regt gewezen met het vraagpunt altijd terug te brengen tot de beloften van het charter. De Kamer heeft eindelijk de petitiën naar den minister verzonden. En deze heeft beloofd in het begin der volgende zitting een ontwerp op te stellen, waaraan dit onderwijs zal worden geregeld.

PARIS 28 Mei. Men verneemt door een telegrammische depeche uit Toulon, een schrijven van den hertog van Anjoue van den 20 uit zijn kamp van Chambonnia.

De Sultana van Abd-el-Kader is genomen, zijne schakels gehandhaafd, zijne geregelde infanterie gedood of hij pleit voor vandeel, een kanon, twee affaeren en omringd bij huis, hervolking en een vijandig auzen magtig gevat.

-- Men verneemt den 24 Mei uit Brussel dat de prinses Clementine en de Prinses van Saxe-Coburg methun gevolgd, daags te voren naar Lissabon waren vertrokken met de slootboot de Hinton.

-- In de laatste tijden zijn in Engelse en ook in Duitsche bladen wederom zoo vele sprookjes verschenen nopens den gezondheidsbestand des Koningens en die sprookjes zijn zoo vele avontuurlijke onderseligheden, want gewest, dat de koninklijke dienst is dienangaande eene tregwijziging geven. Men sprak van teekenen van waterzucht,

ja zelfs van aftapping; enz. Al deze verhalen zijn ongegrond. De Koning heeft noch de waterzucht waarvan ieder zich kan overtuigen door zijn uiterlijk en zijnen altijd naauwsluitenden schoen, noch een immer een waterloop op zijn plaats gehad. Zijn koninklijk konstituie is een eeter mede dat hij van tot tijd klein had klagen moe ondergaan. Dadelijk besteedt de Koning eenige uren aan rondwandelen in het park en op het terrein te Neuilly, overigens begeeft Z. M. zich naar Parijs, Versailles en om de vestingwerken te bejagen. Zoo lang hij gedurende den winter op de Tuileries was ogesloten (men kan waarlijk zeggen opgesloten, want de nieuwsgierigheid des publiek en de angstige voorzorgen der politie hebben hem wandelen in den tuin op het terras onmogelijk gemaakt) reed hij iederen dag ten 2 ure naar zijn zomerverblijven en deed daar eene door geheel heeren aangeraden wandeling. Overigens heeft hij zijne nachtelijke bezigheden, het houden van zijn dagboek, het noteren van zijn meningen, welke hij gedurende eenigen tijd had moeten nalaten hervat en iederen dag is hij van 10 ure des avonds tot 2 ure des nachts aan zijne schrijftafel werkzaam. De Koningin is door het vertrek van haar dochter, over wier bijzijn zij zoo lang had genoten uitermate aangedaan en is eenigzins ongesteld. Behalve een kort bezoek op het kasteel van Bizy, het hof tot het laatst van Junij te Neuilly blijven vervolgens de zeebaden te Eu gebruiken en tegen het einde van Augustus naar St. Cloud verhuizen, doch tegen het tijdstip van den wijnogst Fontainebleau en Trianon bezoeken.

BELGIË

BRUSSEL 26 Mei. Gisteren had hier eene goddienstige plegtigheid plaats in de kerk der *St. Charles*. Dezelve bestond in het opdragen van een kruon aan de H. Maagd ter geboortehuldiging van maand van Maria. Des morgens vroeg bevond zich reeds eene talrijke menigte bij de ingangen der Kerk. Gedurende de plegtigheid, was de toevloed van menschen zoo groot, dat een peloton van twintig jagers te vooredie aan den ingang der kerk de wacht schadden verdrongen, en om zoo te zeggen verdrongen werden langs den weg, welken de stoet zou volgen. Het den vorigen dag reeds alles een feestelijk en pragtig aanzien, daar alle gebouwen versierd en hier en daar eerebogen geplaatst waren.

Ten tien ure arriveerde de aartsbisschop van Mechelen, vergezeld van zijne vicarissen, generaal, zijne Hoogwaardigheid heeft de H. D. g. geestelijken, bijgestaan door de H. D. g. geestelijken der parochie. Ten twee ure verliet een rijke stoet bestaande uit den aartsbisschop en eene talrijke geestelijkheid allen in priesterlijk gewaad, de pastoren zich naar de kerk begevende. Het muzik van het regiment gudes opende den optocht. De Kroon, welke aan de H. Maagd zou worden verdragen, werd door vele jonge soldaten gedragen; dit godheuk was een ingebreke was de alle sprookjes bewerkt, en ook daardoor bijtreden de oplettendheid van de menigte die zich verdrong. In de Kerk gekomen werd de kroon aan de voeten der H. Maagd nedergelegd. Men zegt dat de gouden kroon 90 oncen veegt, en het bewerkt alleen 2000 franken wordt berekend.

Ten drie ure stapten de Koning en de Koningin uit het rijk op de stoet der kerk af. Het was den 20sten Mei, de aartsbisschop en de andere geestelijken ontvingen. Door dezen voorafgegaan en door de hofdames en de groot-officieren van het paleis gevolgd, traden H. H. M. M. Benavent de prins de Kerk binnen, alwaar zij plaats namen. Vervolgens deed de Koning en de Koningin, beiden verdragen door zijne Hoogwaardigheid pleit gevestigd op het hoofd der H. D. g. geplaatst. Na den apostolischen zegen, gegeven hebben, geleide de Kardinaal Aartsbisschop H. H. en den Hertog van Brabant weder naar het rijk, welke door de menigte met een herhaald geroep van *Leve de Koning en Leve de Koningin* begroet werden.

HERTOGENBOSCH 25 Mei. In plaats van wijlen den Edelgrootachtbaren Heer J. Linsen Ridder van den Nederlandtschen Leen, en Lid der Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant & tot Commissaris der Staatsschapp van Brandverzekering voor het Koninkrijk der Nederlanden benoemd de Heer J. F. van Bueckel, Wijnhandelaar alhier.

BERLICUM 31 Mei. De dagen van gisteren en heden waren voor ons gelukkige dagen. Geheel de gemeente vierde feest, en was in een lusthof herschepen, omdat de bemide herder der gemeente, de Hoogwaardigste Heer G. Neefs, abt der abdy van Berne, pastoor der gemeente, plegtstatig gemijterd werd. Gisteren was te dien einde alhier aangekomen Zijne Doofl. Hoogw. Monseigneur de Bisschop van Emmaus. De bevolking had zich bevestigd den grijzen eerbiedwaardigen Kerkvoogd die bewijzen van hoogachting en liefde te geven, welke een verlicht geloof den Katholijk wettig te hooren. Vele erebogen en daaronder waren smaakvolle, zeer smaakvolle, stonden opgericht, vlaggen wapperden van toren, en erebogen, en bijzondere woningen ontelbaar; ieder, zelfs protestanten en Joden, had iets gedaan, om zijn langs den weg staande huis te sieren. 42 garde d'honneurs, onder geleide van den WelEd. Gestr. Heer van Haarlem, waren Zijne Hoogwaardigheid te gemoet gereden.

In het dorp schaarde zich een korps muziek, dat zich daartoe van Driel welwillend had aangeboden, met 24 in het wit gekleede kleine meisjes bij den stoet, om Mgr. naar de Kerk te begeleiden, alwaar Z. Hoogwaardigheid door al de Heeren der orde, met den prelaat aan het hoofd ontvaangen werd.

Van daag ving de groote godedienst-plegtigheid omstreeks negen ure aan. De kerk was te dien einde door den Heer M. J. Niepels, zeer doofmatig versierd. Met smaak aangebrachte guirlandes van groen zweefden door de kerk, terwijl de altaren met wit en rood linnen keurig gedrapeerd waren. Het koor en groot orkest van de St. Catharina Kerk van Hertogenbosch, had zich op verzoek welwillend herwaarts begeven, en voerde met veel juistheid de keizerlijke Mis van Haidn uit. De kerk was opgepropt van geloovigen, die in stille aandacht de verhevene plegtigheden der bisschoppelijke bediening bijwoonden, en hunne gebeden voegden bij die des bisschops, geassisteerd door de Zeer E. Heeren Thionville prior der orde, en Brouwers, proost, de zegening van hier boven over den waardigen en verdienstelijken mijter en staf dragenden abt van Berne afvragende. De geheele plegtigheid liep ordelijk en stichtelijk ten einde, en zal lang in wandenken blijven, bij hen die dezelve met waren godedienst-zijn bijwoonden.

De mijter en staf der geachtte prelaten verdienen afzonderlijke melding, vooral de laatste, die zilver verguld, met edelgestoenten bezaid, daarboven nog door oudheid en kunstbewerking de aandacht der kenners overwaardig is. Men meent, dat dezelve afkomstig is van het voormalig Aartsbisdom van Utrecht.

GRAVENHAGE 20 Mei. In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden, is na het voorlezen der notulen, een koste woordenwisseling ontstaan, betrekkelijk het verlangen van eenige leden, die uitdrukkelijk in die notulen wilden hebben opgeteekend, dat zij zich met het besluit der Kamer omtrent de wet tot regeling van 's Rijks openbare schuld niet hebben vereenigd. Het aantal dier leden bedraagt thans dertien.

Vervolgens is ingekomen eene Koninklijke bodschap, ten geleide van een wets-ontwerp tot wijziging van de Instructie voor de Algemeene Rekenkamer. Dit ontwerp is aan de afdeelingen verzonden.

Daarna zijn de beraadslagingen gehouden over de beide wets-ontwerpen tot wijziging der bepalingen in het Burgerlijk Wetboek en in het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering betrekkelijk tot de afscheidingen rakende minderjarigen. De heeren Romm, de Backer, Luzac, den Tex, Warm, van Dam van Iselt, Nedermeijer van Rosenthal en

Uijwerf, Sterling hebben daaronder het woord gevoerd. Deze sprekers hebben in het algemeen de wenschelijkheid en zelfs de noodzaakelijkheid der voorgedragene wijzigingen toegepast. De heeren Luzac en Warm, ofschoon op dit punt van hetzelfde gevoelen, hebben in den vorm dezer wetten een overwegend bezwaar tegen hare aanneming gevonden. Nadat Z. Exc. de Minister van Justitie de beide ontwerpen had toegelicht en verdedigd, is het eerste daarvan aangenomen met 46 tegen 2, en het tweede ontwerp met éénparige stemmen Tegen hebben gestemd de heeren Luzac en Warm.

Daarna hebben de beraadslagingen plaats gehad over het ontwerp van wet, betrekkelijk de wijziging der heffing van de regten van doorvoer. De heer van Rijckevorsel heeft bezwaren tegen deze wet aangevoerd, doch tevens verklaard, dat hij daaraan zijne stem niet zal weigeren, onder anderen ook om een bewijs te geven, dat hij geenszins behoort tot benige stelmatige oppositie, en den tegenwoordigen Minister van Financien, wien hij hoogacht, gaarne voortdurend al zijne krachten zal zien aanwenden tot verbetering van den financielen toestand van ons land.

De heer van Goltstein heeft zich tegen de wet verklaard, docht is insgelijks aangevangen met het openlijk brengen zijner huld aan den tegenwoordigen Minister van Financien.

De heer Hooft, die mede de wet afkeurde, heeft gezegd dat hij Z. Exc. den Minister met inniggevoel van blijdschap weder te midden der vergadering zag verschijnen, en daarin een bewijs ontwaarde, dat die staatsman voortdurend zijne kracht aan de zorg voor 's Rijks belangen zoude wijden. De heeren Meijels van Verdun, van Hout, van Burgh, van Rechteren en dan Tex, hebben vervolgens nog voor en de heeren Nedermeijer van Rosenthal en van Dam van Iselt tegen de wet gesproken.

Z. Exc. de Minister van Financien heeft daarop het ontwerp toegelicht. In den aanhef zijner rede verklaarde hij zeer gevoelig te zijn voor de bevestigingen van persoonlijke belangstelling, die hij heden had mogen ontvangen, doch gaf tevens, doelende op een gezegde van den heer Hooft, te kennen, dat zijne tegenwoordigheid in de vergadering niet wel als een bewijs kon worden aangemerkt, dat het Z. Exc. mogelijk zou zijn in zijne tegenwoordige betrekking voortdurend zijne krachten ten dienste van Konink en vaderland aan te svenden, en dat dit eene zaak betrof van dien aard, dat daaromtrent niet dan na bedaard overleg kon worden beslist.

De wet is aangenomen met 42 tegen 6 stemmen. Tegen hebben gestemd de heeren Warm, Nedermeijer van Rosenthal, van Dam van Iselt, Hooft, van Goltstein en Boreel van Hogelanden.

Ten slotte is de bijeenkomst der kamer verdaagd tot kort na Pinksteren, op een nader te bepalen dag.

Onder dagteekening van den 27sten dezer, is door den Minister van Binnenlandsche zaken aan heeren Gedeputeerde Staten der verschillende provincien gezonden de navolgende circulaire.

Onder het gebied des schoolwet van 3 April 1806, tot in den jare 1811, geschiedde de aanstelling van onderwijzers bij lagere scholen in de verschillende gewesten, behalve door stedelijke en gemeentelijke besturen, door zeer verschillende collegien, of personen, naar gelang der uiteenlopende voorschriften daaromtrent bij de provinciale huishoudelijke schoolreglementen voorkomende; welke voorschriften gedeeltelyk waren gegrond op vroegere regten van eigenaars van heerlijkheden, collatoren, stemgerechtigden, enz.

Door de inlijving van het koninkrijk Holland in het Fransche keizerrijk en de invoering hier te lande van de fransche wetgeving, is alles wat van die regten destijds nog mocht zijn overgebleven, afgeschaft en buiten werking gesteld, en de schoolvervullingen zijn destijds gebragt onder het ressort van het burgerlijk gezag.

Bij besluit van den Souvereinen Vorst van 20 Maart 1814, n. 2, is de wet van 3 April 1806 op nieuw hersteld of bekrachtigd, met al de

daarop rustende of daaruit voortvloeiende gemeene en bijzondere schoolverordeningen; maar ten aanzien der schoolvervullingen is bij dat soverreïn besluit eene uitzondering gemaakt, zijnde bij art. 2 van hetzelfde bepaald, dat de schoolvervullingen behoorden plaats te hebben op den destijds gebruikelijken voet.

In het besluit van den Souvereinen Vorst van 20 Maart 1814, n. 2, (Staatsblad n. 46) betrekkelijk de heerlijke regten, wordt wel gewag gemaakt van het regt van collatie of beroeping van predikanten, doch daarin wordt volstrekt niet gesproken van schoolonderwijzers of van de herstelling van het regt om dezen als van ouds te beroepen of aan te stellen. Bovendien hield de publicatie van den commissie-ontwerp voor de Binnenlandsche zaken van den 12 Mei 1814 in, dat het voormelde besluit niet vermogt beschouwd te worden als dadelijk invoerende de daarin besprokene regten, en er dus, al ware ook in dat besluit de rede geweest (hetwelk het geval niet was) van het regt van collatie of beroeping van schoolonderwijzers, dat regt nader had moeten bevestigd worden, hetwelk niet is geschied.

Intusschen heeft men op vele plaatsen de eigenaars van heerlijkheden, collatoren, enz., wederom toegelaten tot deelneming aan de benoemingen der schoolvervullingen, en zijn dezelve alzo in den waan kunnen gebragt worden dat zij door de Regering erkend wierden daartoe regt te hebben. Hieruit zijn meermalen moeijelijkheden ontstaan, welke tot vele overwegingen aanleiding hebben gegeven, doch hoewel al de betrokkene autoriteiten eenstemmig van gevoelen waren, dat het door derde partijen hanteerde regt, om in hoedanigheid van ambachtsheer, collator, stemgerechtigde enz. deel te nemen aan de benoeming van gemeentelijke schoolonderwijzers, niet meer bestond, was het echter tot geen afdoenden maatregel gekomen, die eens voor al aan de bedoelde moeijelijkheden een einde zoude gemaakt hebben.

De noodzakelijkheid van zoodanigen maatregel, die zich al meer en meer deed gevoelen, heeft mij gebragt tot een bepaald in overweging te brengen; en het is ten gevolge van mijne daaropzeggende gedane voordragt, dat het Zijner Majesteit, thans behaagd heeft, na den Raad van State te hebben gehoord, mij te magtigen, om aan de heeren Gedeputeerde Staten der onderscheidene provincien te kennen te geven, zoo als ik de de heb te doen bij deze, dat, vermits de vervulling der gemeentelijke schoolonderwijzers plaatsen een zaak is uitsluitend behoorende aan de burgerlijke autoriteit, geene regten van ambachtsheeren, collatoren, stemgerechtigden, enz. daaromtrent kunnen worden erkend, en dat derhalve voortaan de autoriteit tot aanstelling van zoodanige onderwijzers bepaaldelyk behoort te worden verstrekt op de plaatselijke besturen.

Ik verzoek U Ed. Gr. Aeltb. om te willen zorgen dat deze voorschriften, welke door de plaatsing dezer circulaire in de Staats-Obvans zullen worden openbaar gemaakt, voortaan bij het vervullen van gemeentelijke onderwijzers plaatsen worden in het oog gehouden, en om daarop inzonderheid te vestigen de aandacht der districts-schoolopzieners en der plaatselijke besturen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken. SCHIMMELPENINCK VAN DER OIE

INGEZONDEN STUKKEN.

Mijnheer de Redacteur!

Dezer dagen werd alhier in de koffijhuizen als ook in onderscheidene particuliere woningen een artikel, dat welligt in het KERKBODE de echo van lasterkrachten, zal geregistreerd worden, uit zeker Avondsblad voorgelezen; gaande over de Waalwijksche Missie; ik wil den inhoud van dit ergerend en de K. K. Godsdienst honend artikel niet mededeelen, veel minder wederleggen; het beruchte stuk is zoo laag, zoo valsch, zoo ver beneden het karakter van een fatsoenlijk man, zoo in verbittering opgesteld; dat het geene refutatie verdient; zelfs zij die hunne vergalde pen een zeker geweld moesten aandoen, om zulke laagheden uit te drukken, schamen zich reeds over hunne schandige onderneeming, te meer daar het de afkeuring van alle vreedzame protestanten heeft verwekt. Terwijl men een bittend onweder voor andere bereidt, barst de donder los alleen op den onbezonnen geplaatsten weerlichtleijer en op degenen die den electricoordraad onvoorzigtig hebben aan

